

การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ตำบลบ้านทาสบง อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

Developing Community Entrepreneur's Skill to Promote Creative Tourism in
Ban Tha Sob Sao Subdistrict, Mae Tha District, Lamphun Province

ธัญญารัตน์ ลิ้นถั่ว¹*, นุชจรี ทียะบุญ², ทิพวรรณ ทนไชย³, สันต์ฤทัย เจนสมบุญ⁴

รวีปริยา จิระนนทราพร⁵, อิศรีย์ ตียะพิพัฒน์⁶

Tanyarut Linruesee¹*, Nutchari Teeyabun¹², Tipwon Tananchai³, Sanruethai Jensomboon⁴

Ravipreeya Jiranantharaporn⁵, Itsaree Tiyaipiphat⁶

^{1,2}สาขาวิชาเอกการประกอบการ คณะบริหารธุรกิจ

^{1,2} Business Administration in Entrepreneurship, Faculty of Business Administration

³สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ

³ Business Administration in Accounting, Faculty of Business Administration

^{4,5}สาขาวิชาเอกการตลาด คณะบริหารธุรกิจ

^{4,5} Business Administration in Marketing, Faculty of Business Administration

⁶สาขาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ คณะบริหารธุรกิจ

⁶ Business Administration in Entrepreneurship, Faculty of Business Administration

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

120 ถนนมหิดล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 ประเทศไทย

The Far Eastern University

120 Mahidol Road, Muang District, Chiang Mai, 50100, Thailand

รับบทความ: 15 ตุลาคม 2567

ปรับปรุงบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2568

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 22 เมษายน 2568

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: tanyarue@feu.edu

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ 2) ออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และ 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตำบลทาสบเสา อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้การสุ่มแบบลูกโซ่ คือ กลุ่มผู้นำและผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนตำบลทาสบเสาจำนวน 50 รายเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ผู้นำและผู้ประกอบการในชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชน พบว่า ต้องการพัฒนาทักษะด้านท่องเที่ยวชุมชน และนำเสนอผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลการออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชน พบว่า เกิดแนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนโดยการฝึกปฏิบัตินำเที่ยวภายใต้ชื่อ One Day Trip @ Maetha โดยมีระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวระดับดีมากค่าเฉลี่ย 4.82 และผลการประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชน พบว่า ด้านความรู้และทักษะก่อนร่วมกิจกรรมอยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 1.62$, S.D. = 0.41) หลังทำกิจกรรมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.20) ค่า t-Test = 33.93 และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ = 0.05 แสดงว่ามีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้นหลังการร่วมกิจกรรม

คำสำคัญ

การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านทาสบเสา

Received: October 15, 2024

Revised: February 26, 2025

Accepted: April 22, 2568

Abstract

The research aims to: 1) Study the need to develop the skills of community entrepreneurs in creative community-based tourism. 2) Design a skill development approach for community entrepreneurs that aligns with their needs and potential in promoting creative community-based tourism. And 3) Evaluate the skill development outcomes of community entrepreneurs in creative community-based tourism in Tha Sop Sao Subdistrict, Mae Tha District, Lamphun Province. Key informants were selected using a chain sampling method of 50 community leaders and entrepreneurs in community-based tourism in the Tha Sop Sao Subdistrict. The research instruments included interviews with leaders and entrepreneurs. Qualitative data were analyzed using content analysis, and quantitative data were analyzed

using descriptive statistics. The study on the need for skill development among community entrepreneurs revealed a demand for enhancing skills related to community-based tourism and presenting cultural products for creative tourism. The design of the skill development approach resulted in a hands-on training program under the concept “One Day Trip @ Martha,” which received a very high satisfaction level from tourists, with an average score of 4.82. The evaluation of community entrepreneurs’ skill development showed that their knowledge and skills were at a low level ($\bar{X} = 1.62$, S.D. = 0.41) before participating in the activity, while after the activity, they improved significantly to the highest level ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.20). The t-test value was 33.93, with a statistical significance level of 0.05, indicating a significant increase in knowledge and skills after participation.

Keywords

Community Entrepreneurs' Skill Development, Creative Tourism, Ban Tha Sob Sao

บทนำ (Introduction)

ยุทธศาสตร์ชาติตามแผนปฏิรูปราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) มีเป้าหมายที่ 1 กำลังแรงงานมีศักยภาพสูงผลสัมฤทธิ์ กำลังแรงงานได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือเป็นแรงงานมีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ สร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจและผลิตภาพเพิ่มขึ้นให้กับประเทศ (กระทรวงแรงงาน, 2566, 8-9) ด้านการพัฒนาฝีมือและสร้างทักษะกำลังแรงงานและสถานประกอบการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการท่องเที่ยว มีสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวมากมาย จึงสอดคล้องกับนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) หมายเหตุที่ 2 ที่กล่าวว่าไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ความเชื่อมโยงดังกล่าวแสดงถึงการเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ทำให้เกิดการปรับตัวด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันมุ่งเน้นการสร้างหลากหลายด้านการท่องเที่ยว และเพื่อรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, 36-45) ดังนั้นธุรกิจการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ การดึงศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่หลากหลายมากกว่าการมีเพียงสินค้า หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตขายสินค้า OTOP ออกจากชุมชนเพียงด้านเดียว สู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ (Demand Driven Local Economy) ในปี 2567 พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไทยรวม 35.54 ล้านคน สร้างรายได้ 1.67 ล้านล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย 198.69 ล้านคน สร้างรายได้ 9.5 แสนล้านบาท หนุนรายได้รวมตลาดใน และต่างประเทศ 2.62 ล้านล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,

2567, 1-2) ดังนั้นนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนจึงเกิดขึ้นเป็นนโยบายสำคัญของในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศไทย

จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของภาคเหนือที่มีอัตลักษณ์ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยวิสัยทัศน์ของจังหวัดคือ “เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนความพอเพียง” ประกอบกับแผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ.2566 – 2570) ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาของจังหวัดออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) เมืองแห่งวัฒนธรรมอัตลักษณ์วิถีและท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (2) เมืองแห่งอุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) เมืองแห่งเกษตรสุขภาพ และเกษตรนวัตกรรมสร้างสรรค์ และ (4) เมืองแห่งความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างไรก็ตามจังหวัดลำพูนยังคงเป็นหนึ่งในเมืองรองทางการท่องเที่ยว ที่ต้องมีการส่งเสริมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างธุรกิจชุมชนเพิ่มรายได้แก่ชุมชน ในปัจจุบันชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอแม่ทา เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนที่โดดเด่น ทำให้สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและเศรษฐกิจฐานรากได้ แม้จะมีศักยภาพสูงแต่ยังคงเป็นเมืองรองทางการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างโอกาสทางธุรกิจให้แก่ชุมชนและเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน, 2566 ,62-71)

จากการสำรวจพื้นที่ในอำเภอแม่ทา ร่วมกับหน่วยงานสำนักพัฒนางานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทารวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ประกอบการ และผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านหาดอยแก้ว อำเภอแม่ทา ได้ให้ข้อมูลว่าจุดเด่นของอำเภอแม่ทามีการคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก มีทั้งผู้ประกอบการที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าชุมชนดั้งเดิม อาทิ ไม้แกะสลัก ผ้าทอกระเหรี่ยง และผู้ประกอบการที่ผลิตและจำหน่ายสินค้ารูปแบบใหม่ตามวิถีชีวิตของผู้บริโภคยุคใหม่ อาทิ ร้านทาปันรัก Cafe โฮมสเตย์ห้วยทรายขาว ด้านปัญหาที่พบคือ ความรู้ความเข้าใจทักษะการเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์และการปรับตัว รวมถึงทักษะด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนของผู้ประกอบการชุมชนยังอยู่ในระดับน้อย มีรูปแบบของการดำเนินธุรกิจที่ไม่แน่นอน ไม่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนในรูปแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวได้

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของความต้องการ การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ นำมาออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะ เพื่อให้ผู้ประกอบการในชุมชนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีทางเลือกหลายๆ แบบ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล โดยเน้นการส่งเสริมความรู้ เทคโนโลยีทางธุรกิจนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจสูงวัยเกิดความคิดในการสร้างสรรค์ธุรกิจท่องเที่ยวทำให้เกิดนวัตกรรม มาสร้างผลิตภัณฑ์และบริการ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และความสุข และประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

1. ศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลบ้านท่าสับเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
2. ออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลบ้านท่าสับเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
3. ประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบ้านท่าสับเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

ทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community-Based Tourism)

Richards and Raymond (2000, 16-20) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) หมายถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้าไปมีประสบการณ์ และมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ และก่อให้เกิด การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยประสบการณ์จริง ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว

พิชยารัตน์ กิตติวุฒิสักย์ และ ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ (2567, 49-72) ได้กล่าวถึงแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและสัมฤทธิ์ผลทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการอย่างแท้จริง โดยมีหัวใจสำคัญคือการที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จริง (Authentic Experience) จากการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ต้องผ่านการทดลองปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้ การทดลองปฏิบัติ การดูแล และการซื้อผลิตภัณฑ์และบริการในชุมชน

พรฟ้า สุทธิคุณ และ ประกอบ ใจมั่น (2567, 63-86) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community Based Tourism: C-CBT) เป็นการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพิ่มคุณค่า หาความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ และแบ่งปันชุมชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนโดยเป็นการสร้างประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม นอกจากนี้แล้วยังช่วยสร้างสมดุลให้แก่ชุมชนทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2565, 1) หรือ อพท. เล็งเห็นโอกาสในการพัฒนากิจกรรมงานท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่า (Value Creation) บนพื้นฐานแก่นแท้ ของความเป็นไทย วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ศิลปวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งผลให้ชุมชนได้มีโอกาสรู้พื้นและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นที่กำลังจะเลือนหายไป ในสังคมปัจจุบัน ตลอดจนส่งผ่านความภาคภูมิใจสู่รุ่นลูกหลานต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง และนำมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรและการสร้างรายได้ เพื่อเป็นแนวทางกำหนดทิศทางการจัดทำแผนการบริหารจัดการที่เหมาะสม ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่แม่ทา ส่งเสริมความสามารถในทุกมิติของการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

Richards and Marques (2012, 1-11) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมโดยชุมชนนำเสนอเอกลักษณ์หรือความโดดเด่นของชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากกิจกรรมที่ใช้ความรู้, ทักษะ, ปัญญาทางสังคม และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ท่องเที่ยว จากประสบการณ์การท่องเที่ยว เพื่อสร้างการเชื่อมโยงระหว่างทั้งสองฝ่าย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture Tourism) ที่ช่วยยกระดับการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปสนใจการท่องเที่ยวเชิงภาพลักษณ์ (Image) อัตลักษณ์ (Identity) วิถีวัฒนธรรม (Lifestyles) บรรยากาศ (Atmosphere) เรื่องเล่า (Narratives) การสร้างสรรค์ (Creativity) และสื่อ (Media) ที่เป็นวิถีวัฒนธรรมสามัญ (Everyday Culture) เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) จึงมีความสอดคล้องกับทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดคนได้ระดับโลก

ดังนั้นแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่และส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่และส่งเสริมความยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม รวมถึงช่วยฟื้นฟูและถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นไปสู่คนรุ่นใหม่ สำหรับตำบลทาเสา อำเภอมะทิงhorn จังหวัดลำพูน การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว สร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชน (Community Entrepreneurship Skills Development)

ธิดิยา ทองเก็น (2564, 45-60) ได้กล่าวถึง การพัฒนาศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการท้องถิ่น คือการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ความสามัคคี การมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในกลุ่มอย่างชัดเจน โดยใช้การศึกษาจุดแข็งในด้านภาวะผู้นำ

และความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า และเน้นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการการพัฒนาในแต่ละพื้นที่

ศศิชา หอมมลทิล (2562) ได้กล่าวถึง แนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการในระดับชุมชนต้องมีทักษะที่สำคัญได้แก่

- 1) ทักษะด้านคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ
- 2) ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์
- 3) ทักษะการตลาดและเทคโนโลยีการตลาด และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
- 4) ทักษะการสร้างความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน

ดังนั้นผู้ประกอบการจะมีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจต้องสร้างศักยภาพผ่านการฝึกอบรมและส่งเสริมการบริหารจัดการที่มีผลต่อการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อเพิ่มศักยภาพพัฒนาวัฒนธรรมและฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เกิดกิจกรรมทางการตลาดของชุมชนโดยการสร้างงาน

3. การบริหารจัดการในธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (Management in Community Tourism)

กรรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์ และคณะ (2567, 333-349) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชนแบบยั่งยืนไว้ทั้งหมด 7 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว 2) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 3) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว 4) ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า 5) ด้านศักยภาพของบุคลากรชุมชน 6) ด้านความปลอดภัย และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และการเป็นผู้ประกอบการชุมชน มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด โดยการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นช่องทางสำคัญในการสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับคนในชุมชนผ่านการใช้ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ประกอบการชุมชนที่มีทักษะสามารถองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การตลาด ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการชุมชนที่มีแนวคิดและทักษะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างความแตกต่าง ๆ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวนีย์ เสาเกลียว และคณะ (2565, 263-282) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชนจังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านบริบทชุมชน การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ 2) อิทธิพลของบริบทชุมชน การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดปทุมธานี และ 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดการรักษาความ สมดุลของเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและสร้าง

กระบวนการกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้ง นักท่องเที่ยวก็เป็นส่วนหนึ่งในการให้ความสนใจในวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชนในมิติที่มีความลึกมากขึ้น โดยจะ สามารถเข้าใจในวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่นั้น ผ่านการสัมผัสด้วยประสบการณ์ตรง จนเกิดเป็น การเรียนรู้ในการท่องเที่ยวแบบมีชีวิต และนำไปสู่ความหลากหลายในการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจจะทำให้ นักท่องเที่ยว และเจ้าของบ้านเกิดความผูกพันระหว่างกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น

สุชีลา ตาลอำไพ และคณะ (2567, 395-409) ได้ศึกษาการเพิ่มศักยภาพพัฒนานวัตกรรมและฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นชุมชนตำบลศรีวิชัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เกิดกิจกรรมทางการตลาดของชุมชน โดยการสร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น พบว่า การเพิ่มศักยภาพ พัฒนานวัตกรรมและการฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ชุมชนต้องมีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม

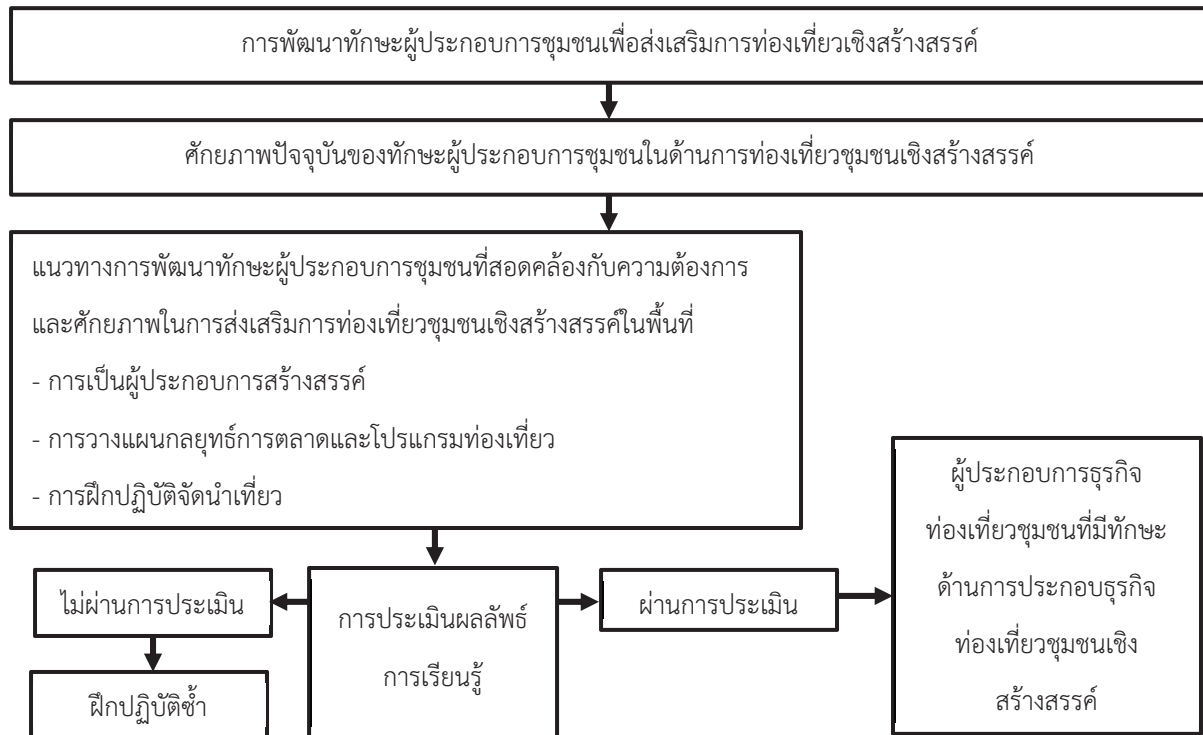
ถิรพร แสงพิรุณ และคณะ (2565, 274-294) ได้ศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้ และเพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองจระเข้มีทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติมีอาหารท้องถิ่นเป็นลักษณะเฉพาะของภาคกลาง ชุมชนมีการกระจายบ้านพักไว้บริการนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ผลการประเมินกิจกรรมท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ชุมชนควรปรับปรุงด้านความพร้อมของชุมชน ความสะอาด และความเป็นระเบียบของบ้านพักแบบโฮมสเตย์เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมในองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และแนวทางการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมบริหารจัดการ และรับผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ตัวแปรต้น ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนและการส่งเสริมความร่วมมือรวมถึงการสร้างเครือข่าย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นรายได้ของผู้ประกอบการในชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของ Richards and Raymond (2000, 16-20) เสาวนีย์ เสาวเกสิยว และคณะ (2565, 263-282) พรฟ้า สุทธิคุณ และ ประกอบ ใจมั่น (2567, 61-86) และการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนของ สุชีลา ตาลอำไพ และคณะ (2567, 395-409) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดของการทำวิจัย (Concept Framework)

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

1. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีจำนวน 50 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) คือ กลุ่มผู้นำและผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนในตำบลทาสบเส้า จำนวน 50 ราย โดยเริ่มจากผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ได้แนะนำคณะกรรมการชุมชน จำนวน 8 คน และกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนตำบลบ้านทาสบเส้าที่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 40 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประเมินผลความต้องการพัฒนาทักษะและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อออกแบบแนวทางพัฒนาทักษะ ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผู้เข้าชม รวมถึงใช้แบบทดสอบเพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการ เปรียบเทียบผลลัพธ์เพื่อวัดผลระดับคะแนนก่อนและหลังกิจกรรมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. เครื่องมือในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทำการประเมิน

ความเหมาะสมของคำถามในแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์พบว่าค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.75 – 1.00 อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยได้ โดยมีเครื่องมือดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการในการสอบถามถึงสถานะปัจจุบันของทักษะผู้ประกอบการและความต้องการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสอบถามจำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 2 ปัญหาในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ จำนวน 3 ข้อ และส่วนที่ 3 ทักษะการเป็นผู้ประกอบการชุมชนในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 4 ข้อ

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบประเมินนักท่องเที่ยวตามโปรแกรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์ของชุมชน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ใช้การสำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโปรแกรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในอำเภอแม่ทา โดยเน้นไปที่ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในชุมชน ตามหัวข้อที่สำคัญได้แก่ (1) ด้านความพึงพอใจในภาพรวม (2) ด้านความพึงพอใจในความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดการท่องเที่ยว (3) ด้านความพึงพอใจในกิจกรรมในแต่ละฐาน (4) ด้านความพึงพอใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้โอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนกิจกรรมร่วมกันกับคนในชุมชนได้เหมาะสม (5) ด้านความพึงพอใจในการสรรหาวัตถุดิบหรือวัสดุท้องถิ่นมาทำกิจกรรมได้เหมาะสม (6) ด้านความพึงพอใจใน ความรู้ ความสามารถและทักษะการนำเสนอกิจกรรมมีความชำนาญและมีความพร้อมในการนำเสนอ (7) ด้านความพึงพอใจในความเชี่ยวชาญและความชำนาญในการสาธิต และการถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว (8) ด้านความพึงพอใจในการตอบคำถามและการแนะนำกิจกรรมประจำวันของแต่ละฐาน ตอบคำถามได้ชัดเจนและเป็นประโยชน์ (9) ด้านความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการร่วมผลิตของที่ระลึกชุมชนร่วมกับชุมชน และ (10) ด้านความพึงพอใจในการนำของที่ระลึกหรือ สินค้าที่ร่วมผลิตกลับมาเป็นของที่ระลึกของตนเอง

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแสดงเป็นค่าเฉลี่ย ประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

ความพึงพอใจระดับมากที่สุด	เท่ากับค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	คะแนน
ความพึงพอใจระดับมาก	เท่ากับค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	คะแนน
ความพึงพอใจระดับปานกลาง	เท่ากับค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	คะแนน
ความพึงพอใจระดับน้อย	เท่ากับค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	คะแนน
ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด	เท่ากับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	คะแนน

ส่วนที่ 2 ขณะที่การทดสอบ (Test) ใช้แบบทดสอบเพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ใช้การวัดความรู้ ความสามารถ หรือทักษะของผู้ร่วมกิจกรรม โดยการทดสอบความรู้ด้านการประกอบการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการในชุมชนก่อนและหลังการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล 2) ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์ 3) ทักษะการตลาดและเทคโนโลยี และ

4) ทักษะการสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยมีแบบทดสอบแบบเลือกตอบจำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อน – หลังทำกิจกรรม โดยให้คะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีเกณฑ์การให้คะแนนแสดงเป็นค่าเฉลี่ยดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ระดับมากที่สุด	เท่ากับค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	คะแนน
ผลสัมฤทธิ์ระดับมาก	เท่ากับค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	คะแนน
ผลสัมฤทธิ์ระดับปานกลาง	เท่ากับค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	คะแนน
ผลสัมฤทธิ์ระดับน้อย	เท่ากับค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	คะแนน
ผลสัมฤทธิ์ระดับน้อยที่สุด	เท่ากับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	คะแนน

3. วิธีการเก็บข้อมูล

3.1 จัดทำคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนเพื่อทราบข้อมูลพื้นฐาน การสำรวจความต้องการและปัญหาเบื้องต้นและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อนำไปสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะของผู้ประกอบการ

3.2 จัดทำกิจกรรมเพื่อสร้างแนวทางการกำหนดกิจกรรมการเพิ่มทักษะโดยแบ่งเป็น 2 แบบคือ

1) ภาคทฤษฎี ใช้การสร้างแบบทดสอบที่ครอบคลุมหัวข้อที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1.1) ทักษะด้านคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล 1.2) ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์ 1.3) ทักษะการตลาดและเทคโนโลยี 1.4) ทักษะการสร้างความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาทดสอบทักษะความรู้ก่อน – หลังเพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม

2) ภาคปฏิบัติ จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และฝึกปฏิบัติจัดการท่องเที่ยวจริงตามโปรแกรมภายใต้ ชื่อ “One Day Trip @ Maetha” โดยเชิญนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนซึ่งเป็นอาสาสมัครจำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวต่างประเทศ 1 คน ผู้ประกอบการเกี่ยวกับโฮมสเตย์ ค่าเฟ่ จำนวน 4 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านการบริหารจัดการ 1 คน มัคคุเทศก์จำนวน 1 คน เมื่อเสร็จสิ้นตามโปรแกรม นักท่องเที่ยวร่วมประเมินความพึงพอใจและให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวต่อไป

ผลการวิจัย (Results)

1. ผลจากการสัมภาษณ์ความต้องการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลบ้านทาสบเสา อำเภอมะเข จังหวัดลำพูน ผู้ประกอบการมีความต้องการการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในยุคใหม่ การบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างความแตกต่างของธุรกิจโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การทำการตลาดในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน และต้องการความรู้ทักษะด้านการทำแผนโปรแกรมท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับตลาดนักท่องเที่ยวยุคปัจจุบันและอนาคต รวมถึงต้องการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้นักท่องเที่ยวภายนอกได้รู้จัก รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือ

ของผู้ประกอบการในชุมชน เมื่อนำข้อมูลความต้องการการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการมาวิเคราะห์พบว่า แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการต้องการเน้นการเพิ่มความสามารถที่สอดคล้องกับเทรนด์ของตลาดปัจจุบันโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้ประกอบการได้มีโอกาสทดลองและพัฒนาความชำนาญในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน

2. ผลการออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ทักษะด้านคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการชุมชนให้สามารถดำเนินธุรกิจโดยใช้เทคโนโลยีในการจัดการธุรกิจ สามารถนำข้อมูลมาวางแผนและตัดสินใจวางแผนธุรกิจเพื่อจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวชุมชน (2) ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์ อบรมเกี่ยวกับการวางแผนธุรกิจ การบริหารงบประมาณและการจัดการต้นทุน นำไปสู่การพัฒนาโมเดลธุรกิจที่เน้นนักท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน (3) ทักษะด้านการตลาดและเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย ทำให้สามารถใช้เครื่องมือออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการเขียน Content Marketing และ Storytelling เพื่อสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว และ (4) ทักษะการสร้างความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาไอเดียใหม่ๆ และการฝึกปฏิบัติจัดนำเที่ยวตามโปรแกรมท่องเที่ยวชุมชนวิถีชีวิตดิจิทัล พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถวางแผนกลยุทธ์การตลาดและโปรแกรมท่องเที่ยว และการฝึกปฏิบัติจัดนำเที่ยว โดยฝึกปฏิบัติจัดนำเที่ยวจริงตามโปรแกรมท่องเที่ยวในชื่อ “One Day Trip @ Maetha” จัดเป็นฐานนำเสนอสินค้าและบริการภูมิปัญญาจำนวน 5 ฐานประกอบด้วย 1) ลูกประคบพบสุขภาพดี 2) บ้านตุ้งแกม 3) ชุมของป่าของดีบ้านทา 4) ซาปักกิ่ง ซาแห่งสวรรค์ และ 5) สลัดคนเมือง โดยสามารถวัดได้จากผลการประเมินความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวดังนี้

2.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการรับบริการจัดท่องเที่ยวตามโปรแกรมมีผลประเมินความพึงพอใจดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในใช้บริการ “One Day Trip @ Maetha”

รายการ	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย
ด้านความพึงพอใจโดยรวม	
1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดการท่องเที่ยว	5
2. มีการนำวัตถุดิบ / วัสดุจากท้องถิ่นมาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอำเภอแม่ทา	5
3. นักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือมีส่วนร่วมในการผลิตของที่ระลึกชุมชน	5
4. นักท่องเที่ยวสามารถนำสิ่งของที่ร่วมผลิต กลับมาเป็นของที่ระลึกของตนเองได้	5
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน	4.9

ตารางที่ 1

ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในใช้บริการ “One Day Trip @ Maetha” (ต่อ)

รายการ	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย
ด้านความพึงพอใจโดยรวม	
1. สามารถตอบคำถามและแนะนำนักท่องเที่ยวในกิจกรรมประจำวันได้อย่างดี	4.9
2. มีความรู้ ทักษะและความพร้อมในการนำเสนอ]	4.8
3. กิจกรรมแต่ละฐานมีการเปิดโอกาสให้เกิดเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน อำเภอแม่ทา	4.7
4. ความเหมาะสมของระยะเวลาแต่ละฐานในการจัดการท่องเที่ยว	4.5
5. มีความเชี่ยวชาญ ในการสาธิตและการถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว	4.4
ผลรวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.82

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมการฝึกปฏิบัติ นำเที่ยวตามโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ ภายใต้ชื่อ “One Day Trip @ Maetha” พบว่า นักท่องเที่ยวในการใช้บริการจัดท่องเที่ยวตามโปรแกรมมีระดับความพึงพอใจในระดับดีมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.82 คะแนน

2.2 ผลการประเมินการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า จากการทดสอบการวัดความรู้ ความสามารถ หรือทักษะผู้เข้าร่วมโดยเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบ ก่อนและหลังการฝึกอบรม มีผลสัมฤทธิ์ของคะแนน ก่อน – หลังทำกิจกรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ระดับคะแนนความรู้ ทักษะก่อน – หลังเข้าร่วมกิจกรรม แสดงเป็นค่า t-Test และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของระดับผลการประเมินผลสัมฤทธิ์

กิจกรรม	n	ผลการประเมิน			
		$\bar{x}$	S.D.	t	P-Value
ก่อนทำกิจกรรม	50	1.62	0.41	33.93	0.000
หลังทำกิจกรรม	50	4.88	0.20		

*p= .05

ตารางที่ 2 แสดงผลสัมฤทธิ์การวัดความรู้ก่อน-หลังการทำกิจกรรม พบว่า ระดับคะแนน ก่อนทำกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 1.62, S.D. = 0.41) หลังทำกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.88, S.D. = 0.20) ค่า t-Test = 33.93 และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ = 0.05 แสดงว่ามีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น หลังการทำกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. จากการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลบ้านทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการมีความต้องการในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แต่ยังขาดองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ตลอดจนขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ธิติยา ทองเก็น (2564, 45-60) ที่กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการท้องถิ่น คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ความสามัคคี การมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในกลุ่มอย่างชัดเจน โดยใช้การศึกษาจุดแข็งในด้านภาวะผู้นำ และความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า และเน้นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการพัฒนาในแต่ละพื้นที่

2. จากผลการออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลทาสบเส้า พบว่า จะต้องครอบคลุมทักษะผู้ประกอบการดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์ ทักษะด้านการตลาดและเทคโนโลยี และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริงในการนำเที่ยวตามโปรแกรมนำเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน และการออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการชุมชนต้องสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ ควรมุ่งเน้นที่การอบรมเชิงปฏิบัติการและสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขยายโอกาสทางการตลาด สอดคล้องกับ กรรณิการ์ ไกรกิจและคณะ (2568, 333-349) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชนแบบยั่งยืนไว้ 7 ด้านคือ ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า ด้านศักยภาพของบุคลากรชุมชน ด้านความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับ สุชีลา ตาลอำไพ และคณะ (2567, 395-409) ที่ได้ศึกษาการเพิ่มศักยภาพพัฒนานวัตกรรมและฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นชุมชนตำบลศรีวิชัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เกิดกิจกรรมทางการตลาดของชุมชนโดยการสร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น พบว่า การเพิ่มศักยภาพพัฒนานวัตกรรมและการฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ชุมชนต้องมีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม

3. จากผลการประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตำบลทาสบเส้า พบประเด็นสำคัญว่า ผู้เข้าร่วมมีความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนหลังการทำกิจกรรมโดยการวัดความรู้ด้านทฤษฎี ทักษะผู้ประกอบการดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์ ทักษะด้านการตลาดและเทคโนโลยี และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติการ

จัดการตามโปรแกรมท่องเที่ยวก็สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนและได้รับผลตอบแทนจากนักท่องเที่ยวสามารถแสดงให้เห็นถึงทักษะ ความรู้ด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Richard and Marques (2012, 1-11) ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมโดยชุมชนนำเสนอเอกลักษณ์หรือความโดดเด่นของชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากกิจกรรมที่ใช้ความรู้ทักษะ ปัญญาทางสังคม และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ท่องเที่ยว จากประสบการณ์การท่องเที่ยว เพื่อสร้างการเชื่อมโยงระหว่างทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับ ธิพร แสงพิรุณ และคณะ (2565, 274-294) ที่ได้ศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ การนำเสนออาหารท้องถิ่นเป็นลักษณะเฉพาะของภาคกลางและที่ปักในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมบริหารจัดการ และฝึกทักษะผู้ประกอบการชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความพร้อมในองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับ เสาวนีย์ เสากลือ และคณะ (2565, 263-282) ที่ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชนจังหวัดปทุมธานี พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดการรักษาความสมดุลของเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและสร้างกระบวนการกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวก็เป็นส่วนหนึ่งในการให้ความสนใจในวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชนในมิติที่มีความลึกมากขึ้น เข้าใจในวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่นั้น ผ่านการสัมผัสด้วยประสบการณ์ตรง จนเกิดเป็น การเรียนรู้ในการท่องเที่ยวแบบมีชีวิต และนำไปสู่ความหลากหลายในการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจจะทำให้ นักท่องเที่ยว และเจ้าของบ้านเกิดความผูกพันระหว่างกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น เกิดเป็นการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนต่อไป

สรุป (Conclusion)

ผู้ประกอบการท้องถิ่นต้องการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการนำเสนอผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และการจัดทำโปรแกรมนำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการยังขาดทักษะสำคัญ เช่น การบริหารจัดการธุรกิจ การตลาดดิจิทัลและการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาจึงสามารถทำได้ 4 ด้านได้แก่ ทักษะผู้ประกอบการดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจสร้างสรรค์ ทักษะด้านการตลาดและเทคโนโลยี และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยต้องใช้แนวทางการฝึกอบรมเน้นการปฏิบัติการและการเรียนรู้แบบลงมือทำจริงในพื้นที่จริงและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะผู้ประกอบการมีพัฒนาการที่ชัดเจนในด้านความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ วางแผนโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ

ขยายตลาดและดึงดูดนักท่องเที่ยว เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน ผลลัพธ์ดังกล่าวช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบเศรษฐกิจของชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ช่วยเพิ่มความหลากหลายให้กับท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลทาสบเส้า ทำให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยวและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์, โชติ บดีรัฐ และ ศรชัย ท้าวมิตร. (2567). การบริหารจัดการศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนสุโขทัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(9), 333-349. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKA/article/view/269787>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). รายงานการท่องเที่ยวไทยตลอดทั้งปี 2567 (1 ม.ค – 31 ธ.ค 67). <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/92127>
- กระทรวงแรงงาน. (2566). แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570). <https://std.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/30/2022/09/หมุดหมายที่-2-ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน-1.pdf>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. <http://www.dce.arch.chula.ac.th/creative-tourist/>
- อิทธิพร แสงพิรุณ, รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และ อังศรีสา แสงจำนงค์. (2565). การศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 29(1), 274-294. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/241926>
- ธิตยา ทองเกิน. (2564). การพัฒนาศักยภาพการประกอบธุรกิจชุมชนและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 11(2), 45-60. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/article/view/242448>
- พรฟ้า สุทธิคุณ และ ประกอบ ใจมั่น. (2567). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนโดยชุมชน. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 14(1), 61-86. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humannstru62/article/view/266626>
- พิชยารัตน์ กิตติวุฒิกัย และ ปิงปอนด์ รักอำนวยกิจ. (2567). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองรอง กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ยโสธร ศรีสะเกษและอำนาจเจริญ. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 53(1), 49-72. <https://doi.org/10.61462/cujss.v53i1.1450>
- ศศิชา หมดมลทิล. (2562). ท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีสู่ความยั่งยืน. https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2019/10/GR_report_travel_detail.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf

สุชีลา ตาลอำไพ, อินทร์ อินอ่อนโชติ, และ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์. (2567). การเพิ่มศักยภาพพัฒนานวัตกรรม และฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เกิดกิจกรรมทางการตลาดของชุมชนโดยการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ เกิดขึ้นในท้องถิ่นชุมชนตำบลศรีวิชัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 8(2), 395-409. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jmsr/article/view/263580>

เสาวนีย์ เสาเกลียว, ศรีปริญญา ฐปกระจำง และ เสาวภาคย์ กระจำงยุทธ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 263-282. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/258107>

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2565). *คู่มือ กระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. <https://www.dasta.or.th/th/article/105>

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน. (2566). *แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 -2570 ฉบับ ทบทวน พ.ศ. 2569 จังหวัดลำพูน*. <https://www.lamphun.go.th/uploads/19/2024-10/51ab171c8a7733c1f397560b03eece08.pdf>

Richards, G. & Marques, L. (2012). Exploring creative tourism: Editors' introduction. *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 4(2), 1-11. https://www.researchgate.net/publication/241886393_Exploring_creative_tourism_Introduction

Richards, G. & Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*, 23, 16-20. https://www.researchgate.net/publication/254822440_Creative_Tourism